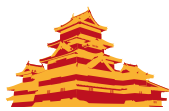

Dzieje Japonii

- Cesarze, samuraje, pracoholicy • Drogi życia wyrafinowanych wyspiarzy
- Gospodarcza moc wyznawców natury

Spis treści

Prolog: Pod Wysoką Równiną Niebios	9
Archipelag	12
Kim są Japończycy	15
Na początku był cesarz	16
Rządy wojowników	22
Etos samuraja	29
Koń, łuk, miecz	30
Południowi barbarzyńcy i izolacja	32
Nauki holenderskie	37
Bogowie i Absolut	38
W mowie i piśmie	44
Japońskie drogi	48
Rytuał herbaty	52
Wyrafinowani wyspiarze	56
Strofy waka	64
Opowieści i powieści	68
Aktorzy, lalki, konwencje	73
Zdrowo, smacznie, pałeczkami	79
Ona i on	82
Otwarcie i modernizacja	87
Cesarz Meiji	91
Nacjonalizm i wojna	92
Okupacja i demokracja	98
Ciężar dziewiątego artykułu	102
Nowy cesarz i jego rodzina	108
Gospodarczy kolos	110
Zarządzanie po japońsku	116
Tokijska dyplomacja	118
Igrzyska w kraju kwitnącej myśli	124
Nie tylko Kurosawa	126
W świecie pokémonów	130
Sztuki walki	134
Wspólnota matsuri	137
Jacy są Japończycy	140
Widok z Polski	142
Detale	
Mapa Wysp Japońskich	12
Mapa administracyjna Japonii	13
Dynastia cesarska	18
Chiny Tangów	20
Stolice i miasta	24
Japońska heraldyka	27
Piraci wakō	28
Pierwsza japońska lekarka	34
Sztuczna wyspa	36
Odradzające się świątynie Ise Jingū	39
Światło Wschodu i małpki z Tōshōgū	40
Chrześcijanie ukryci i odłączeni	42
Popreligia	43
Japoński na przykładach	45
Japonizm	59
W japońskim ogrodzie	60
Papier washi	65
Poezja współczesna	66
Kochankowie doskonali	70
Maski nō	74
Jishibai, amatorski teatr kabuki	75
Rewia Takarazuka	76
Sushi	80
Nie tylko sake	81
Kimono	83
W japońskim domu	84
Yakuza	85
Regalia	88
Intronizacja	89
Wielki Chram Meiji	90

Mapa podbojów kontynentu	95
Mapa wojny na Pacyfiku	96
Flaga i hymn Japonii	104
Nengō – japońskie ery	107
Rezydencja Cesarska	109
Jen	111
Shinkansen	114
Japońskie firmy w Polsce	115
Trudna droga do azjatyckiego pojednania	120
Katastrofa Fukushima	122
Godzilla	129
Ikony muzyki pop	131
Neko – koty Japonii	132
Ninja	135
Święty miecza	136
Ajnowie i Piłsudski	143

Na okładce: Zawodnicy sumo, sztuki walki, która do dziś ma silny wymiar rytualny; kolorowana fotografia z ok. 1880 r.

Uwagi redakcyjne

• Wyrazy japońskie są zapisane w transkrypcji Hepburna, używanej w pracach japonistycznych na całym świecie. Większość spółgłosek oraz samogłosek a, i, u, e, o są wymawiane tak jak w języku polskim. Część samogłosek może występować też w postaci wydłużonej: ō (oo), ū (uu), ā (aa). Samogłoska i przed inną samogłoską jest wymawiana jako osobna sylaba. Spółgłoski ch, j, sh, ts, z, w, y wymawia się odpowiednio jak polskie ć, dź, ś, ts/cs, dz, ł, j.

pisownia	wymowa	przykład	wymowa
ch	ć (ci)	Chōshū	Cioosiuu
j	dź (dzi)	Meiji	Mejdzi
sh	ś (si)	washi	łasi
ts	ts/cs	Mutsuhito	Mutsuhito/Mucusuhito
z	dz	Izu	Idzu
w	ł	Tokugawa	Tokugała
y	j	Yokosuka	Jokosuka
i+u	(inna samogłoska)	jiuta	dzi-uta

• Dla wyrazów chińskich zastosowano system pinyin, dla koreańskich – McCune’a-Reischauera, ale w nawiasach podano też zapis popularny, np. Jiang Jieshi (Czang Kaj-szek).

• Imiona i nazwiska japońskie są podane w kolejności japońskiej, czyli nazwisko poprzedza imię. Imiona własne zakończone na -a, -i, -n oraz nazwy geograficzne zakończone na -a są odmieniane zgodnie z zasadami obowiązującymi w języku polskim.

• Część nazw geograficznych (Tokio, Kioto, Hiroszima, Jokohama, Kiusiu, Osaka, Sikoku i inne) oraz terminów przyswojonych w języku polskim (zob. Wielka Encyklopedia Powszechna) występuje w wersji spolszczonej. Pozostałe terminy japońskie i inne obce w tekstach artykułów są zapisane kursywą, a nazwy własne – czcionką prostą, z dużej litery.

Periodyzacja dziejów Japonii

PREHISTORIA

- (ok. 30 tys. – 13/12 tys. lat temu): paleolit
- **okres Jōmon** (Wzorów Sznurowych; do III w. p.n.e.): neolit
- **okres Yayoi** (do III w. n. e.): eneolit
- **okres Kofun I** (Starych Grobów; do poł. VI w.): autonomia rodów, federacje plemienne, centralizacja władzy

CZASY HISTORYCZNE

• Starożytność

- **okres Kofun II** (poł. VI w. – VIII w.): cd. centralizacji władzy
- **okres Nara** (710–794): ostateczne wykształcenie się państwa, prymat rodu cesarskiego
- **okres Heian** (794–1192): supremacja arystokracji dworskiej

• Średniowiecze

- **okres Kamakura** (1192–1333):
1. siogunat – supremacja wojowników

Od góry: Niemiecki podróżnik Waldemar Abegg (w środku) podejmowany w Japonii herbatą, fot. z 1906 r. Kobieta niesiona w rodzaju lektki, fot. z ok. 1880 r.

- **okres Muromachi** (1333–1573):
2. siogunat (ród Ashikaga)
– supremacja wojowników
- **Nowożytność**
- **okres Azuchi-Momoyama** (1573–1603):
supremacja wojowników (Oda Nobunaga i Toyotomi Hideyoshi)
- **okres Edo** (1603–1868):
3. siogunat (ród Tokugawa)
– supremacja wojowników
- **Czasy nowoczesne**
- **okres Meiji** (Oświecone Rządy; 1868–1912): cesarz Mutsuhito
- **okres Taishō** (Wielka Sprawiedliwość; 1912–26): cesarz Yoshihito
- **okres Shōwa** (Oświecony Pokój; 1926–89): cesarz Hirohito
- I. (1926–45): nacjonalizm i wojny
- **Czasy współczesne**
- **okres Shōwa cd.**
- II. (1945–52): okupacja amerykańska i demokratyzacja
- III. (1952–89): Japonia potęgą światową
- **okres Heisei** (Osiąganie Pokoju; 1989–2019): cesarz Akihito
- **okres Reiwa** (Piękna Harmonia; od 2019): cesarz Naruhito

Autorzy

6

Beata Bochorodycz – dr hab., japonistka i politolożka, starszy wykładowca w Katedrze Orientalistyki UAM w Poznaniu, prowadzi badania z dziedziny współczesnej polityki Japonii, Okinawy, społeczeństwa obywatelskiego i ruchów społecznych.

Andrzej Fąfara – dziennikarz i publicysta.

Jędrzej Greń – dr, japonista i historyk, adiunkt w Katedrze Japonistyki UW, zajmuje się historią japońskiego średniowiecza oraz wczesnymi relacjami japońsko-europejskimi.

Iwona Kordzińska-Nawrocka – dr hab., prof. UW w Katedrze Japonistyki UW, specjalizuje się w klasycznej literaturze i języku oraz dawnej i współczesnej kulturze japońskiej, autorka przekładów klasycznej literatury.

Agnieszka Kozyra – prof. dr hab., kierownik Katedry Japonistyki UW, specjalizuje się w religiach i filozofii Japonii, autorka wielu książek z tej dziedziny.

Beata Kubiak Ho-Chi – dr hab., prof. UW w Katedrze Japonistyki UW, specjalizuje się w japońskiej literaturze i estetyce, autorka wielu publikacji z tej dziedziny.

Krzysztof Loska – prof. dr hab., dyrektor Instytutu Sztuk Audiowizualnych UJ w Krakowie, zajmuje się kulturą japońską i historią filmu, autor wielu książek z tej dziedziny.

Elżbieta Nowosielska – dr, japonistka i historyk, pracuje w Instytucie Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN w Warszawie, wykłada w Polsko-Japońskiej Akademii Technik Komputerowych.

Tomasz Olejniczak – dr, japonista i absolwent zarządzania, pracuje w Katedrze Zarządzania Akademii Leona Koźmińskiego w Warszawie, zajmuje się zarządzaniem międzynarodowym i międzykulturowym, zarządzaniem zasobami ludzkimi oraz historią biznesu.

Ewa Pałasz-Rutkowska – prof. dr hab., japonistka i historyk w Katedrze Japonistyki UW, autorka licznych publikacji na temat historii i kultury Japonii, historii stosunków polsko-japońskich, historii domu cesarskiego, stosunków międzykulturowych.

Adam Radecki – instruktor kenjutsu, przewodniczący International Shiseikan Budo Association.

Iga Rutkowska – dr, japonistka i etnolożka, adiunkt w Katedrze Orientalistyki UAM w Poznaniu, badaczka widowisk, autorka prac poświęconych m.in. teatrowi kabuki.

Katarzyna Starecka – dr, japonistka, starszy wykładowca w Katedrze Japonistyki UW, bada historię powojennej Japonii, w tym m.in. kwestie związane z rozliczeniami wojennymi oraz systemem edukacji.

Marta Trojanowska – japonistka, pracuje w Katedrze Japonistyki UW, prowadzi badania związane z pracą dokorską o glottodydaktyce języka japońskiego w środowisku polskim.

Roman Widawski – shidoin Polskiej Federacji Aikido, prezes Stowarzyszenia ShinTaiGi Dojo.

Anna Zalewska – dr, adiunkt w Katedrze Japonistyki UW, zajmuje się japońską kulturą tradycyjną i literaturą, tłumaczy na polski japońską poezję klasyczną i literaturę współczesną.

Estera Żeromska – prof. dr hab., japonistka, kierownik Katedry Orientalistyki i Zakładu Japonistyki UAM w Poznaniu, specjalizuje się w badaniu teatru, literatury i kultury Japonii, autorka książek z tej dziedziny.

Agnieszka Żuławska-Umeda – dr, japonistka i poetka (głównie haiku), tłumaczy i bada klasyczną poezję i prozę japońską.